

ГЛОС ДІЯРІНИ

ГАЗЕТА ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

№ 183 (2185) ♦ Субота, 2 жовтня 1999 року ♦ Ціна договірна

2

ЖОВТНЯ

✓ 1907 р. Народився Іван Багряний, український поет, письменник, автор романів «Тигролови», «Сад Гетсінгівський» та ін.

✓ 1990 р. У Києві на майдані Незалежності розпочато голодовку студентів з вимогою відставки уряду й невідання Україною нового Союзного договору.

Дорогі наші вчителі! Шановні працівники освіти!

Від імені Верховної Ради України сердечно вітаю вас із великим, світлим, радісним святом — Днем працівника освіти!

Щира подяка вам за те, що в складних умовах сьогоднішня ви самовіддано продовжуєте почесну справу і сприяєте становленню високоосвіченого покоління демократичної України нового тисячоліття.

Завдяки вашій копійчкій праці забезпечується єдність поколінь, зберігаються національні традиції, залишається віра в справедливість і надія на краще майбутнє.

Зичу вам невичерпної енергії, оптимізму, сили у виконанні почесної місії — творіння добра, виховання обдарованої особистості, поширення знань і професіоналізму. Знаюче і стійке разом із своїми учнями, вихованцями, послідовниками. Допомогайте їм пізнати себе і світ, думати і творити прекрасне, відкривати невідоме, обіргати народні цінності і українські святині, а також розширювати свою творчу самосвідомість та потенційні можливості. Хай зіграють ваші серця успіхи і долі справні ваших учнів!

Упевнений, що ваша наполеглива праця учителя-науковця, учителя-практика, учителя-батька примножить здобутки у підготовці громадян нової — відродженої і розвиненої України.

Бажаю вам міцного здоров'я, довголіття, щастя, творчої наснаги на благо освіти, науки, майбутнього нашої Вітчизни.

З повагою,

Голова Верховної Ради України Олександр ТКАЧЕНКО.

Дружба

без політичних проблем та... економічних успіхів

Сьогодні до Києва з офіційним візитом має прибути Президент Грузії Едуард Шеварднадзе. Грузино-українські взаємини за суттю своєю виходять за рамки звичайного двостороннього співробітництва. У Грузії багато хто вважає Україну лідером серед пострадянських державини утворених. В усьому разі за всіма соціологічними опитуваннями — а в Грузії вони стали дуже модні останнім часом — Україна весь час фігурує в трійці найважливіших партнерів разом з США та Азербайджаном. (Заклічення на 5-й стор.)

ЦЕНТРА - ДЕНЬ ПРОЦІНЮВАННЯ ОСВІТИ

Пам'ятаємо рядок з поетового віршачини про вчительку — зору світовою, адже життєвий ранок кожного з нас освячений її промінням. Під уважним споглядом любові вчителя народжувалися в юних душах доброта і чесність, гідність і милосердя, мудрість і благородство. І не їх вина, якщо хтось з нас розгубив на життєвих стежках сумлінно сягати ними зерна вічних цінностей.

Сьогодні в Україні — понад 17 тисяч дошкільних закладів, 21,2 тисячі загальноосвітніх шкіл, 995 профтехучилищ. Про те, як живуть і працюють педагоги Івано-Франківщини, читаймо на 6-й сторінці.

ом по
юбі 64

1 номер

Будуватимуть це один саркофаг. У Японії

На заводі з перероблення ядерного палива в японському місті Токаї стався ввипадок. Найбільша за всю історію країни. Влада префектури вважає, що припустимий рівень радіації перевищено в 15–20 тисяч разів. Очевидно, на місці трагедії доведеться будувати саркофаг, подібний до того, який споруджено над ЧАЕС (1986 року рівень радіації на атомній станції перевищував норму в мільйон разів). Представництво МАГАТЕ у Токио характеризує інцидент як «надзвичайно серйозний». Його оцінено 4-м рівнем за міжнародною шкалою INES. Про серйозність катастрофи свідчить і той факт, що оперативний штаб з ліквідації наслідків ввипадку очолює сам прем'єр-міністр Японії Кейдзо Обути. Перенесено засідання кабінету міністрів, під час якого планували сформувати новий склад уряду. (Заклічення на 4-й стор.)

Роз'яснення

Центральній виборчій комісії щодо збирання припущень передвиборчої агітації, що супроводжується наданням безплатно або на пільгових умовах відновлення товарів, осягову, цінних оверсерів, грошей, кредитів, інтересів, інших матеріальних цінностей

Конституція України гарантує громадянам України право брати участь в управлінні державними справами, вільно обирати і бути обраними. Вибори Президента України є вільними і відбуваються на основі загального, рівного і прямого виборчого права шляхом таємного голосування.

Передвиборча агітація може здійснюватися у будь-яких формах і будь-якими засобами, що не суперечать Конституції України та законам України.

З метою забезпечення реалізації і захисту конституційних виборчих прав громадян при проведенні виборів Президента України, рівності можливостей для всіх кандидатів у Президенти України під час проведення виборчої кампанії Центральна виборча комісія роз'яснює, що відповідно до вимог частини третьої статті 33 Закону України «Про вибори Президента України» забороняється проведення передвиборчої агітації, що супроводжується наданням виборцям безплатно або на пільгових умовах відновлення товарів, послуг, цінних паперів, грошей, кредитів, лотерей, інших матеріальних цінностей.

Порушення цієї вимоги Закону тягне за собою кримінальну відповідальність.

Програма телепередач

13-14

О Підключено до енергомережі перший блок Південно-Української АЕС.

О У столиці пройшов Перший всеукраїнський з'їзд медичних працівників.

О У поїзді «Москва-Керч» (на залізничній станції в Керчі) знайдено підпийний тунель.

О 600 грамів розлитой ртуті було вилучено в приміщенні столичної «Міської відки».

P.S.

ЦЕНТРА - ДЕНЬ ПРОЦІНЮВАННЯ ОСВІТИ

Трагедія в Японії — дзвін тривоги

Чи то кандидат у Президенти, чи то міністр

закордонних справ...

Голова Народного руху, кандидат у Президенти країни Геннадій Удовенко пропонує, що «ні раз обрання Президента має однієї з лівих партій України змінити свою зовнішньополітичну орієнтацію».

На зустрічі з послом Ізраїлю Амнон Азарі послом США в Україні Стівеном Пайфедом, що відбулася у Верховній Раді, кандидат у Президенти сказав, що інші Україна чиже їде сировинських курсів, прагнучи до інтеграції в усі загальноєвропейські структури.

Г. Удовенко також зазначив, що не збирається вступати в коаліцію з жодним із кандидатів, як не збирається й змінити свою кандидатуру з президентських перемовин.

Лідер Руху обговорив з послами США та Ізраїлю інші зовнішньополітичні аспекти, зокрема, порозуміння між країнами підтримати обрання України повноваженням Раді Безпечності ООН.

А. Азарі та С. Пайфед зазначили, що й інші країни поки що не визначилися щодо шого питання, однок: погодилися з тим, що Україна має дуже реальний шанс бути обраною до РБ ООН, повідомляє «Інтерфакс-Україна».

Хто відкриває дебати

На черговій за «голос з виборців у відкритому форматі» відбувся лівий лідер ПСПУ, кандидат у Президенти народний депутат України Наталія Вітренко. Проект, у якому погодилися брати участь більшість кандидатів у Президенти, зачитували київське «Радо-РІОКС» і «Голос України».

У годинному радіоаудіо Наталія Вітренко з притаманним їй темпераментом відповідала на запитання журналістів і радіослухачів.

І хоча її запитання дещо більше стосувалися ієрархічної програми кандидата, не обійшлося і без полеміки. Чи правда, наприклад, що Наталія Вітренко, коли її обери Президентом, зведе закрита кордон, щоб ніхто не міг ітти ніде відвідувати? На це кандидат у Президенти дала ствердну відповідь. Нова влада, сказала вона, обов'язково попросить декотрих корумпованих співачників скласти звіт за свою діяльність, а щоб вони мали для цього можливість, кордон між державами тимчасово закрити.

Наталія Вітренко переконана, що авторитет ПСПУ, популярність її програми десь у леві відірвалися сили, незалежники не мають ніякої влади й його закликають монополізувати електронні засоби масової інформації, а лівий налізотворив проти них лівіра і лівіра партії розсудують про Вітренко підійти й вислати.

Кандидат у Президенти Наталія Вітренко закликала інших претендентів на посаду глави держави виступити з мєю у відкритих дебатах по телебаченню і не бояться цього. А коли ставлять так, що вона вийде у другий тур, то змисляють між конкурентами обох нізких відкритих дебатів та помиркує нах, тим, щоб об'єднувати це законодавчо, як «народ бачив і чув, що веред німа».

Міжнародні спостережники поки що тримають нейтралітет

Голова ЦВК Михайло Гісєв вчорачі повідомив керівників Бюро демократичних інститутів і прав людини ОБСЄ, сліди місці спостережців за виборчим Саймоном Осборном та його заступником Джеймсом Пріо, в також передав їм дванадцять послідень для репти членів місій, що представляють Англію, Сполучені Штати, Іспанію, Австрію, Фінляндію, Норвегію, США і Нідерланди, воєдино «Інтерфакс-Україна».

С. Осборн наголосив, що ОБСЄ вимагає від членів місій дотримання нейтралітету. Тому глава місці ОБСЄ зі спостереження за президентськими виборами в Україні поки що утримується від відвіток поїзді в Україну, поділяючи з виборчим Президентом.

✓ ФОТОФАКТ

У Миколаєві при обласній організації Товариства Червоного Хреста відкрито медико-соціальний центр допомоги людям похилого віку.

На знімку: голова обласної організації Товариства Червоного Хреста Людмила Краснюк з першими відвідувачами центру.

ФОТО ОЛЕКСАНДРА КЛЕМЕНКА (ДІНАУ)

«Ліві, праві, робіть що-небудь!»

Хачі великої політики несподівано для рядових людей. Їх більше турбує, чим сидіти і вечерати.

Голову Верховної Ради України Олександра Ткаченка на Харківщині не зустрічало і не супроводжувало місцеве керівництво. Ані керівники держадміністрацій, ані голови рад. Не відбулася й зустріч з депутатами рад усіх рівнів.

У програмі не було традиційних переривань чергових стрічок на новобудовах чи помпезних відвідин передових засад та процвітаючих селянських господарств, де усмінені люди заперівають б, не все так погано в нашому домі... Заводи сільськогосподарського машинобудування, які приймали Олександра Ткаченка, скоріше загладували винишлу стрічку колорозного кіноролізу.

Зайнявшись гігантські корпори Куп'янського ліварного заводу, напізавруйовані цехи і неупорядкована територія німо волали про безумство і тих, що свого часу несподівано зводили там громади, і тих, хто нині не може дати йому лад. Колишні заводи працювали майже 12 тисяч чоловік, нині — лише близько двох тисяч. Потужності зайняті тільки на Харківщині. Робітників казали, що востаннє отримували зарплату з купонами, а гривнями — жодного разу. На харківському заводі «Серп і молот» люди запитували, як прожити нині 90 гривень, які їм заплатили в шому році.

— Те, що я побачив нині на підприємствах Харківщини, на яких бував не раз ще в ранні міністри сільського господарства і першого заступника Голови Ради Міністрів, те загустіло, говорить про те, що все було зроблено інавмісню, — сказав Олександр Ткаченко на прес-конференції в Харкові. З розвалом машинобудування, у тому числі й сільськогосподарського, Україна стала уражена, незахищена продовольчими ресурсами і перетворилася в експортер.

В Харків'ї просили Голову парламенту пояснити недавню відставку ВР про відмову від ідеї виступу на харківському заводі ім. Малишова комбайнів «Бізон». Чи це не рішення ударом по заводу, по можливості створення в регіоні нових робочих місць? Олександр Ткаченко відповів, що не варто сіло братися за все, що нині підіймають під виглядом кредитів і інвестицій. Комбайни типу «Бізон» — це застарілі технології, низькопродуктивна техніка, те, що вироблялося в світі 15–20 років тому. На його поділ, це не є прикладом вітчизняного науково-технічного рівня. «Ми не відкинули у ВР це питання, а рекомендували зайнятися виробництвом сучасної сільськогосподарської техніки третого покоління», — наголосив Голова парламенту.

Правоцентристи хочуть об'єднатися

Тупшовання на місці українських партій, які сповінують правоцентризм, їх неездити стати по-справжньому серйозною політичною силою завоювати нішишу президентських партій. Ситуацію спонія викривляти ліві й лівоцентристські партії, домінуючи на політичному полі України.

Про це йшлося на семінарі «Правоцентризм — який він?».

У роботі семінару взяли участь керівники партій «Рейтинг» і «Порозок». Християнсько-народний союз, Всеукраїнське об'єднання християн, Конгрес українських націоналістів, Народний рух України, об'єднання «Відродження», народні депутати.

Учасники семінару дійшли висновку, що існує об'єднання потреба в об'єднанні зусиль. Цьому сприяє тожність базових цінностей. Перший етап це створення координаційної ради правоцентристських сил.

Скрізь, де люди питали, що робити, як жити далі, Голова Верховної Ради переконував в економічній об'єднаності розроблений з його ініціативи національної програми відродження України. Доводив, що нинішня влада, яка мала п'ять років право на економічний зрушення, вже безсила. Обирав, що в разі його перемоги Президентом, за три місяці буде поганоно заборошувати у зарплаті і пенсіях, за шість місяців запрошувати виробничу, а за рік кожен вілчує на собі зміни на Харківщині.

По-різному реалізувати люди на почуті. Одні вірили, другі бачили повернутися назад до БСРП (мітинги проходили як під жовто-блакитними, так і під червоно-синіми прапорами УРСР), треті висловлювали суцільно зневіру. Але на останньому зібранні в Чугуєві до прес-секретаря Олександра Ткаченка найшла така записка: «Ліві, праві, будь ласка, робіть що-небудь...».

На Харківщині, яку називають «червоним поясом», чимало прихильників комуністичних ідеї атакують високого гостя докоричневими «вітри» з правими? Ідеї запитання-заклики думали про ви виступення єдиного кандидата від чотирьох, а про єдиного лівого кандидата. На все це О. Ткаченко казав: не політичні програми об'єднали учасників Київської угоди, а біда в країні. Незважаючи на різні політичні погляди і партії, до яких належать кандидати. Президентом повинен стати той, хто консолідує суспільство, а потім ми розберемося з партійною приналежністю», — заявив Олександр Ткаченко на зустрічі з мешканцями селища Кішівська. «Якщо ми не вийдемо від одного кандидата, це буде ім нашим програшем, не однієї-двох партій, а всього українського народу», — наголосив він під час виступу НДІ ім. Мечникова в Харкові.

Водночас Олександр Ткаченко висловлював сподівання, що лі-

дер комуніст Петро Симоненко «без сумніву прилучиться» до чотирьох. І запевняв симпатиків комуністів, що «поділяє всі програми КПУ і ніколи не зраджував Компартію».

Під час поїздки Олександр Ткаченко доводив до простих людей свої політичні погляди. На його погляд, необхідно прийняти закон про кодекс честі Президента, за яким би глава держави шорочно звітував перед народом про виконання своїх програм. Ідея двопалатного парламенту, вважав О. Ткаченко, має право на існування лише за умови, що верхня палата буде обрана, а не призначена Президентом. Російська мова повинна бути однією з національних мов нарівні з українською. З Росією та країнами СНД — єдиний економічний і митний союз та гармонізація законодавства. Олександр Ткаченко — за зміни до Конституції, щоб Прем'єр-міністр, силових міністрів, Генпрокурора та голову податкової адміністрації призначала і звільняла Верховна Рада.

Ще, на його думку, дасть змогу сформувати більшість. Однак усі ці шашки від політики, яка твориться в Києві, несподівано й малочисні для рядових людей. Їх більше турбує, чим сидіти в кабінеті, у шосту запитання, як виступити з кінцями на східлі літ... І це збентежило. Аби ще кожен збентував, що і від нього може щось злетіти. Якщо прийти на виборчі дільниці і проголосувати лише так, як велить власне сумління.

Юліана ШЕВЧУК, Микола КОСІЙ.

Харківська обласна Фото Олександра КЛЕМЕНКА.

Р. С. Ми підійшли до двох жінок, які сахали Олександра Ткаченка на одному з мітинхів. «Якби вона принесла і одній рій проки грошей, в другій — засік прес-дослідку за нинішнього Президента, ви на це погодилися б?» — спитали їх. «Звичайно», — пошули у відпові.

20-й вірність

Кожен 20-й виборець (те лише 5 відсотків) вірність у чесні вибори Президента. Такі результати соціологічних досліджень, проведених Інститутом політики з 1 по 12 вересня серед 1200 громадян.

Майже 44 відсотки опитаних вважають, що вибори будуть сильно фальсифіковані. Це свідчить про недовіру до нинішньої влади.

Згідно із даними досліджень, 60,6% виборців поки що не визначилися, за кого вони проголосуватимуть. Із них 34,8% ще роздумують і не вирішили остаточно, 25,8% ухилилися від відповіді.

Соціологи вважають, що недовіра до влади стимулює «співати мовчанню», і відзначають, що респонденти, відповідаючи на запитання, не були впевнені у своїй безпечі.

Чорний гумор буденний, перекосяні органічні

Дахи старої Праги —
улюблена натура
чеських «кіношників»

Кінопоказ тижня

«Інтер» і глядачів завойовує, і вміє святкувати

У київському Паладі спорту дружини колектива спадкоємці московського ОРТ бурхливо відзначили свою третю річницю.

Коли тут, як то кажуть, не було. Відомі телеведучі Б. Бура і В. Рясина, А. Гончаренко і Р. Писака, А. Філімонова та Т. Зиганько... Свої візити інтерв'ювання навідали з Москви В. Пельш і А. Махмєров та інші зарубіжні друзі телеканалу.

Конкурси, імпровізації, жарти... На «десерт» було «поладо», зрозуміло, естрадних зрок: Т. Понаві, В. Мелатзе, Н. Мотиласку, О. Пономарьова. Навіть Президент України не втримався й привітав улюблений канал, назвавши його сімейним.

✓ Ужгород

Нівроку! Аж 1105 років

Древнє місто над Ужем святкує свій день народження — йому виповнилося 1105 років.

Програма свята різноманітна й насичена: концерт хору з міста-побратима Даммштадта (Німеччина), симфонічного оркестру Лявської філармонії, співачки Русалин, творчих колективів національно-культурних товариств, виступ «Шоу довгоносиків», спортивні змагання, ярмарок... Ужгородяни, котрі під час муніципальної пожежі втратили житло, буде вчораше ключі від квартири. Завершиться свято концертом зрок української та російської естради.

✓ Кіровоград

«Повіи, вітре, на Вкраїну»

Письменникам-демократам Анатолію Сандицькому та Степану Гуданському, які всерйоз нікому собі не поважають у Гайвороні Кіровоградської області, відкрито у районі меморіальні дошки. Цю подію приурочено до 50-річчя з дня присвоєння Гайворону статусу міста. Тут люблять, шанують і оберігають історію свого краю. Останній приклад — тому підтвердження. До речі, щодо Степана Гуданського, місцеві жителі вважали перекосяні, що саме у їхньому місті він написав слова відомої пісні «Повіи, вітре, на Вкраїну».

✓ Токіо

Будуватимуть ще один саркофаг. У Японії

(Початок на 1-й стор.). Як повідомили «АВ» в Посольстві України в Японії, унаслідок аварії постраждали 49 осіб: троє працівників заводу нині перебувають у лікарні в тяжкому стані. Евакуйовано 150 осіб, які мешкали поблизу заводу. 310 тисячам мешканців 10-кілометровою зоною рекомендовано залишатися вдома. На один день у зону було закрите всі дитячі садки, навчально-загальної школи, зупинено рух пасажирських потягів. Японці вже звернулися до урядів інших держав за допомогою.

Посольство має інформацію, згідно з якою завод, що належить компанії «JCO Со», виготовляє ядерне паливо для реакторів на паливних нейтронах (якою містить близько 13 % урану). Для його виготовлення використовується гексафторид урану, який постачають із Франції. Технологією виробництва передбачено, що в спеціальному басейні, де відбувається процес обробки, не може бути більш як 2,4 кг урану. Проте в момент інциденту там було 16 кг — тож і розпочалася ланцюгова реакція, яку вдалося зупинити лише через вісім годин.

За словами Надзвичайного і Повноваженого Посла України в Японії Михайла Дашкевича, у збудованій зоні опинилися й наші громадяни. Поблизу Токіо розташована містечко Чубуто. Там у Японському центрі правох близько десяти українських учнів.

Фото АП

Нові кінострічка своєї країни представляє «Київський центр та Посольство Чеської Республіки в Україні. І спокійно, без пафосу довели, що для виробництва у державі справжнього кіно не обов'язково бути кінокрайом хваленими своїми минулими заслугами та скаржитися на брак грошей.

Шоб не завестися кінопроцес у глухий кут, окрім фінансів, потрібні мінімум амбіції та максимум таланту. Також — солідність, зокрема у зміцненні жанрів. І коли навіть кіномедіа — то «трагі» («Зірка з ножа» Е. Борушовичової) або детективна («Масток» К. Берріса). Або — з елементами чорного гумору, як-от «Час боргів» І. Павласкєвої. Цим фільмом тиждень кіно відкривався і закривався. Можливо, одна з причин такого зносколеності стрічки — те, що саме вона протестувувала особливий нюх чеських кінематографів на парадокси звичайного життя. Тут немає вичитуї штучності, театральності, абсурдних замовлених Тобто всі перекосяні органічні, як це буває насправді. А найпоказовіші щодо цього — сцени по-

бутового мордобою на тлі доволі естетичного антуражу. Пова тим, чеське кіно — безумовно ліричне (недаремно там народилося чимало жинко-режисерів). А без цього бачи автори того самого «Часу боргів» так увічнено проклали б борозну сентиментальних стосунків і з таким «нижнім» троттеском змалювали воно саме до-

рієтновго в житті героїв? Окремим пунктом — чесько-словачки лірична притча «Orbis pictus» М. Шуліка.

Чеські кінематографісти парадельно з іншими колегами у Києві розгортаються, разом готуючи ґрунт для життєвого кінофестивалю «Молодість».

Ольга КЛЕЙМЕНОВА

Під «одеським соусом»

Ювілей тижня

Одеському об'єднанню виповнилося 70 років. Шлях пройдені, погодиться, чималий. Перегоріли лише кілька сторінок історії популярного в Причорномор'ї та навіть поза його межами ежера оперативної інформації і доброго настрою.

А вже потім буд РВ-13

Власне, якщо вийти від офіційної дати, то Одеське радіо рахує на 4-5 старшин. Бо і тоді Союз з Монархії, і дая Яша з Персесію скажуть вам достовірно, що чули це радіо десь у році ще 1925-му. Коли ентузіаст з тещиною Інстату звідку самостійно «осциляції» ефір, використавши для цього нарвально обмудження та власні пристрої, а потім Одеське почав спільно виготовляти так звані детекторні приймачі, аби стати радіослухачами.

Ну, а потім, уже восени 1929 року, таси справді офіційно було створено Одеський радіокомітет. Йому надали сесально-копійного радіопередавач РВ-13. Чому під таким зовнішнім? Бо в країні до того й уже діяло 12 Вирішши, що 13-й — то якраз для Одеси.

«Сусанині»

Леоніа Баніта, керівник редакції фронтального воєни, в яку трансформувалася, коли гітлерівці на початку серпня 1941 року наблизився до Одеси, тутешня радіостудія, заволоно тиснув колегам руки.

Вітаю! Такі класики фашистської нашу «внутрішню!» Показали, що у вказаному нами напрямку оборону посилено, та надорвалося на кулі й біглеті ентузіастів. Аби хочем залупити, дезорієнтувати ворога, мовлення велі як десятками мовами: українською, російською, німецькою, русьською, італійською, молдавською, чеською, англійською, французькою та іспанською.

У грудні 1942 року Одеське радіо було нагороджено щойно заснованію бойовою медаллю «За оборону Одеси».

«Не святи горшки ліплять!»

Завалює б, держане радіо і є держаним, хоча воно й обласне. Ма-

еш оті свої 2,5 години мовлення на добу на першому загальноукраїнському каналі, то й заповняв їх, аби лише не даяли. Бо зарплати, хоч би як плавна, все одно не підвищували. А колегі-радіоучасники Іван Нєнов (нині на дипломатичній роботі), Віктор Комар (сьогодні директ-тор об'єднання) та Сергій Комар (тепер тут головний редактор) зійшлися якось купити та й мовили один до одного:

— Не святи ж горшки ліплять! Мали на увазі популярні в усьому світі ГМ-мачости, що їх почали організувати в Одесі дескі комерційні радіокомпанії. То чому, мовляли, і нам не спробувати?

Винесли? В Одесі й поза нею довлять люди позивати «Радіо на Троїцькій». Його «Радіотон» (найкращі сусо одеські новини) й «Політик публікації», «Зворотний бік популярності» і «Вулиці Одеси», «Історія катастроф» і «Ловись, рибко»... Із нєтерпимим очікують «музичних субот»...

Георгій ВОРОТНСЬКИЙ

Одеса.

Мал. Олександр ТАЛІМОНОВА.

Плани тижня

Ми шукаємо тапанти!

Прийшли до нас таким гаслом відбудуватиметься другий Всеукраїнський огляд-конкурс серед сільських школярів на кращий твір «Село моє, я люблю тебе і єдине». Ініційована благодійним фондом «Українська скарбниця», який очолює народний депутат України Богдан Губський, та підтримана Міністерством освіти, Спілками письменників та журналістів України, акція набуває популярності. Якщо в першому конкурсі брали участь понад тисячу юних обдаруваних, то в цьому, сподіваються організатори, їх кількість значно збільшиться. Тому буде розширено і тематично творчого змагання. До юних поетів, прозаїків та публіцистів долучатимуться драматурги та художники. Це зробить конкурс ще цікавішим. Тим паче, що Міністерство освіти планує надавати реальні пільги переможцям й відступу до вузів. Принаймні, з 14 переможців Міншкату Міністерства вже заобов'язує вишу освіти. Решта — закінчують школу й готуються до вступу в вузи. Хоча, на думку Богдана Губського, переможців у таких конкурсах не буває. Ажкі і невдача нерішучо початок успіху. Бо спонукать до дії. До того ж найкращі твори, можливо, вийдуть окремою збіркою.

Про потрібність такої акції свідчать і вилуги, які надійшли організаторам у вигляді сотень тисяч листів. Та й за словами керівника Української освіти України Олександра Савченка, огляд-конкурс «Село моє, для мене ти єдине» став чи не єдиним в Україні, що сприяє виваленню обдарованих сільських дітей. А отже, його постійно потрібно розвивати, надавати всебічну підтримку і моральну, і матеріальну. Та це вже проблеми дорослих. А юні обдарування поки що готуються до нового конкурсу.

Богдан ДОВНІЧ

Виставка тижня

Етюди на тему

вічного міста

На тлі нашої заклопотаності, шалених турбот про кріб насуваючій справжнього озону видється виставка юних художників — вихованців шкіл мистецтв столиці «Часові ракурси Києва», що відкрилася в міській галереї «Дар». Тут представлено живописні та графічні роботи, скульптура, витинанка, мозаїка. Так само широка й палітра сюжетів: від краєвидів Києва до серйозних загляблених в історичне минуле, його філософське осмислення.

Виставка стала можлива за сприяння міського управління культури. Багато зусиль, старань і майстерності докладла її організатор — мистецтвознавець Людмила Кривда.

Значний творчий доробок представила школа мистецтв № 1 Жовтневого району. Не випадково серед нагороджених її викладачі й учні.

Одне слово, діти запросили нас у світ, де можна сховатися від буденності, сіроти і почуватися, мов у казці. От починати б нам у дитині.

Марина КРИВДА.

«Як угодильнось Росії вечера...»

Зустріч тижня

Власне, такими бувають не тільки вечери, а й усі Дні культури Російської Федерації в Україні. Важко утриматися від захвату, спостерігаючи чужинцю мистецтва першої елітини. Багато їх у них молоді покоління бачили принаймні раз у житті, і то по телевізору. Старше — пам'ятає, любить, обожає...

Вітром міжурядових згод зазвело до Києва (після 20-річної перерви) Великий симфонічний оркестр імені П. Чайковського. Володимир Федосєєв — керівник оркестру та володар неможливої кількості знав, нагород і почестей — на зустріч з журналістами був небагатослівний. Відповідаючи будинок Бугакова, він вичує, що «невдоволення посеред своїх, що не є повстанням змови і словосполучення «ваша країна», і все ж — «Я шалений грати для вас». Воїстину, мистецтво — велика сила.

Скільки (а інколи й бути не могло) виступів у декількох містах країни і шановний оркестр — Ансамбль народної творчості під керівництвом професора Ігоря Моисєєва. «Я справді народився в Києві, але чому ми тут не виступили?.. Не знаю», — дитячий розумним іменитий майстер хоробрістю. Київським мотивами прикрасив свій монолог і вільний те-

деведучий Святослав Бєз'я. «Тут проходила кінька моєї батьки», і мабуть, якби не Гітлер, то одним знаменитим киянином було б більше. Вітім, як відомо, нема лиха без шаста, та й рідню, кажуць, краще любити заздалека — ріднішою буде.

По-рідному тепло й гостинно приймали завісників столичної російської драми Державний академічний Мамей те-

атр. «Чайка» та «Вовки й віщівати» та й дуже сучасно. Для обох країн. Не менший анішар зборів і Центральний театр-оркестр ім. С. Образцова. Жаль, всього замість Національного музею не міг умістити всіх запрошених дитяків. Дійшло до того, що майже всі, привезені з інтернату, садовили по двох на одне місце. Некай це залишитися на совісті організаторів. А оскільки країна своїх героїв має знати в обличчя — окреме «спасибі» Всеукраїнському центру фестивалів та концертних програм. Істинну ж та найширшу подяку висловлюємо москвичам. Браво!

Алена РОМАНОВА.
Фото Юрія ВЕНГЕРША.

Що вище за державний статус?

Надія тижня

Президент України підписав Указ «Про Національну премію України імені Т. Шевченка».

Найвища відзнака, якою проголошено майже чотирьох десятиріч устоювання діячів нашої культури, перестала бути державною.

Але це не головне в даному законодавчому крокові, — сказав голова Комітету з Шевченківських премій академік Іван Дзюба. — Треба дивитися на зміну статусу ширше.

Основна мета — підняти престиж нагороди. Ми хочемо підкреслити, що визначення перших серед талановитих письменників, живописців, музикантів, артистів — це справа загальнонаціональна. Відповідно зростає роль громадської думки в роботі комітету.

Планів у нас чимало. Наприклад, прагнутичому привернути увагу до Шевченківської премії вітчизняних месенців та спонсорів і створити спеціальний фонд, з допомогою якого спробуємо активізувати видавничу діяльність. Чому б не видавати літературні твори, автори яких стають лауреатами національної премії?

Як відомо, 1 листопада завершується прийом заявок на щорічну участь у Шевченківському конкурсі. У виторок члени комітету проведуть засідання, де обговорюватимуть свою майбутню діяльність. Як повідомив Іван Дзюба, відтепер зменшиться кількість номінацій премії, десяти. Вирішено відмовитися від номінацій «Мала Шевченківська премія» і «Теори для дітей та юнацтва». Логічне рішення, адже справжню літературу не можна ділити відповідно до якогось читача, на яких вона умовно розрахована.

Буде зліснена ще низка заходів, які мають відбутися не доре, що було намічено в минулому, й створити умови для якісного поліпшення роботи колективів вітчизняних інтелектуалів, покликанних зробити все щоб Шевченка стала справді загальнонаціональною й авторитетною.

Віталій АБЛЮЦОВ.

Дружба без політичних проблем та... економічних успіхів

Візит тижня

(Початок на 1-й сторі.)

На жаль, Україна не перебуває в першій трійці найактивніших економічних партнерів Грузії. У квітні минулого року президентів двох країн підписали в Тбілісі договір про економічне співробітництво на 1999—2008 роки.

Другий аспект проблеми — ефективність транспортного коридору Європа—Кавказ—Азія. Зокрема, йдеться про морську ділянку євразійського транспортного коридору, де постави проблеми в тифліській портовій.

За словами експертів міністерства економіки Грузії, ставити критерієм називати все-таки не можна. І насправді тому, що щорічно реалізує в транзит казахської нафти Грузія. У квітні минулого року вже 23 танкери з ранньої азербайджанською нафтою відчалили від терміналу на Чорноморському узбережжі Грузії. Нафту відіслано влітку до Італії та Іспанії.

Хоча, як вважають грузинські парламентарії — зокрема члени абхазської делегації у вищому законодавчому органі країни, — економічні взаємини Грузії та України могли б розвиватися дуже високими темпами, якщо не було конфлікту в Абхазії. Безвідпавна ситуація, яка склалася під час урегулювання конфлікту, найнегативніше впливає на економічний потенціал Грузії: адже Абхазія — не тільки один з економічно найрозвинятіших регіонів Грузії, а й головна суцільна транспортна магістраль, що зв'язує Грузію з Росією, Україною та ще одним членом ГУАМ — Молдовою.

Абхазія кровно поєднує Україну й Грузію в останні десятиліття. У Тбілісі досі в блокуванням, що-найменше не скажу, загальну українсько-грузинську, котрі брали участь у боях в Абхазії на боці грузинських урядових формувань. За даними Верховної Ради Абхазії у вигнанні, тоді загинули 11 українських добровольців.

Саме тому Київ тут вважають найнефективнішим митропорцем. Щоправда, на останні грузино-абхазські переговори в Ялті люди особливого надій не покладають. Проте чудово пам'ятають висловлення Президентом Л. Кучмою готовності направити до Грузії митроворити сили, тільки-но операція урегулювання конфлікту в Абхазії перебіде під егідою ООН. Широкий резонанс мала й заява Навічного міністерства Повнозаконного Посла України в Грузії Степана Волковського, що пропнула ладими: він заявив про невизнання офіційним Києвом так званих президентських виборів, призначених на 3 жовтня в Абхазії.

Шодо ГУАМ, то він поки видається своєрідним політичним клубом прихильників швидкості демократії. На думку грузинських політологів, у Києві Леонід Кучма й Едуард Шеварднадзе розглядають пропозиції міністра закордонних справ країн—членів ГУАМ і формування робочого органу, розробляючи статуту й регламенту організації.

Тамар ЛОМСАДЗЕ.

Наш внесок у святкування ювілею КНР

Гості тижня

Увора Китайська Народна Республіка святкувала своє 50-річчя. «Голос України» теж, можна сказати, це відзначити: ми домовилися підписати угоду про співробітництво із китайським виданням «Фажіж жибяо» (у перекладі — «Юридична газета»).

Знаючи результат візиту до нашої редакції представників її керівництва на чолі з директором Ма Баошаном, який і підписав угоду. Віте-

пер наші контакти з китайськими колегами мають бути постійними і, сподіваємося, плідними. Думамось, читачі «Голосу України» це помітять.

Перебуваючи в Україні, китайські гості також ознайомилися з Києвом, побували в Криму та Львові. Кажуть — сподобалося. Днями вони їдуть до Львова, але в Києві залишається (точніше — продовжує) працювати власний кореспондент газети в Україні Чень Вейсей (наша країна є однією з кількох де «Фажіж жибяо» має коруптний). Отож контакти триватимуть.

На знімку: під час зустрічі в нашій редакції. Фото Олександра КЛИМЕНКА.

Танкери з азербайджанською нафтою прянують до нас із Грузії

1 У номері
✓ Рівне

Вчителька моя, замоє світова

На Івано-Франківщині відсутні проблеми, пов'язані з різноманітністю шкіл

Яке милосердя? Вибори на носі

Упродовж вересня на Рівщині проводилися місячні «Милосердя», під час якого чимало соціально незахищених громадян одержали матеріальну і продуктову допомогу. Активну участь у цьому взяли колективи об'єднання «Рівнець», ВАТ «Рівнеагро», низка приватних підприємств, місій «Братство без кордонів», «Надія — людям» та інші. Однак попри те, що в області зареєстровані і люті декілька десятиліть асердів поліційних партій та громадських організацій, жоден із них не відгукнувся на акцію. Схоже, їм не до милосердя і благойливості. Вибори ж на носі...

✓ Чернівці

Канадські книги — Україні

У Чернівці відкрито Канадсько-український бібліотечний центр. Канадське товариство приятелів України в місті Торонто передало 7333 книги, періодику видавця. Фондаторка центру Марія Фішер-Слеж та її однодумці на урочистостях з цієї нагоди висловили надію, що новоутворена бібліотека стане добрим помічником дослідникам, педагогам у пошуках нових історій України, Канада та інших дисциплін.

✓ Чернівці

Завтра тут шумітимуть ліси

У Турьському лісництві Чернівецького держлісгоспу закладено унікальний генетичний банк плосневих дерев, що ростуть на Буковині. На семігектарній площі посіли понад 25 тисяч шведських дубів різної породи, у тому числі і рідкісного скельного та міжвидових гібридів природного походження. Це найбільший генетичний банк плосневих дерев в Україні. Створено його для того, щоб не переводили місцеві породи, в також для вивчення нових видів. У Бергеметському держлісництві на 16-гектарній площі закладено селекційні плантації модрина європейської, ксара європейського та дугласії.

✓ Одеса

Сировина від акціонерів

Інтерес близько 400 колективних підприємств зумовило об'єднати ВАТ «Одеська олійсеркомбінат» — усі вони стали його акціонерами. Тепер із розгортанням збірної роботи на союзовських плантаціях основну масу насіння збирають на це підприємство. Воно, а свою чергу, заздалегідь наділяє трудовіникам полі кредити — паливе, добрива, сільськогосподарські, єдине наслідок союзовської і ринку. Завдяки на добрі перспективні комбінат, банк теж наділяють йому кредити — для модернізації устаткування, поліпшення технологій. Олія, маргарин, майонез та інша продукція підприємства стають делю популярні, завоювавши ринок не тільки Причорномор'я, а і сусідніх регіонів.

✓ Полтава

Сучасна галерея для сучасного мистецтва

В обласному центрі під патронатом міського фонду захисту і підтримки талановитих дітей відкрито галерею сучасних мистецтв. Це великий комплекс з призначенням для творчих майстрів, підвільним сховищем для картин і приміщенням для транспортних засобів. Із змонтованим садом, просторими терасами, балконами... Комплекс має і готель на 50 місць. Перша виставка полтавських художників «Подих століть і ритм сучасності» проходить з великим успіхом.

✓ Фотофакт

Концертну програму до Дня працівників освіти підготував столичний фольклорно-етнографічний ансамбль «Зерняк». Юні артисти виступили на вчительському святі, що його традиційно організовує Подільська райдержадміністрація.

У гуцульській школі викладають й академіки

Очевидно, у дельто може виникнути скептичне запитання: «Що це за школа така — гуцульська». І даремно. Бо ймовірно кожен потрапить саме загальноосвітній навчальні заклади, які враховують регіональні особливості. Адже вони повертають школу до галузь місцевих проблем, вчителів, до духовних хронік попередників. А історія кожної нашої області — то досі не до кінця прочитана книга, бо ми раніше наскільки активно пропагували одиниць дітей, настільки замовчували інших. Та й відомі дії постані сьогодні потребують нового погляду на себе.

Автором програми розвитку гуцульської школи став член-кореспондент Академії педагогічних наук Петро Лосик. Він працює директором однієї з країн загальноосвітніх шкіл на Західній Україні — у Львові, що в Колецькому районі Івано-Франківщини.

Увазі, що така школа діє, наприклад, у Запорізькій області. І вчителі обов'язково звернулися до досвіду видатного педагога Михайла Корба, який на початку ХХ століття не лише створив тип сільської школи, а і прийняв відповідне право учнів навчатися рідною мовою.

Це, безсумнівно, вплинуло б на кількість прихильників російськомовної освіти на Запоріжжі, де, як вони нас палко переконують, «так вже склалося історично» (хоча зрозуміло, що край навічно належав переконано етнічній українці). Відкрив б педагог і досвід та творчість Трохима Зінківського — відомого просвітителя та письменника, який походив з сьогорішнього колективіста Бердська і якого підтримував Михайло Грушевський.

Зрозуміло, що гуцульська школа діє в рамках стандартів для загальноосвітніх шкіл, а використання місцевих традицій, звичаїв тощо — додаток до затверджених програм. Зміст їх — особлива турбота педагогів та їхніх однодумців.

От ми згадували про Запоріжжя. Застається, там досі не видано чогось схожого на те, що підготували івано-франківці. Маю на увазі біографічний довідник «Відомі педагоги Прикарпаття». Принагідно, можна позаяти про доброту і автором цього біографічного довідника, і педагогом Прикарпаття. Там паче, що видання викликає розуміння не лише проучність, а і про традиції минулого, без яких ми не досягли гармонійної співпраці держави в народної освіти.

Одвічна коліска національної еліти

У нашій області працюють 21 тисяча вчителів, а всього педагогів — 35 тисяч — розповів начальник Івано-Франківського обласного управління освіти Дмитро Давичук. — До 80 відсотків їх — жінки. Тому саме їхні призвиста хочеться згадати у традиційний День вчителя в першу чергу: Оксана Тибишевська — вчителька української мови і літератури та Галина Романюк з Калуського району, Богдана Оселів — вчителька йогинської школи-інтернату. Не поступляться їм у знаннях та досвіді й колеги-чоловіки: Іван Буляк — вчитель математики Майданської середньої школи Богородчанського району, Володимир Стрипак — вчитель мистецтв Косівського району, Микола Васкул — вчитель історії з Яблунь, Ярослав Янішківський —

директор фізико-технічного ліцею при Івано-Франківському університеті нафти і газу, Петро Сусак — директор Івано-Франківської школи-ліцею. Це завдяки їхнім зусиллям Івано-Франківщина міцно утримує почесне місце в Україні за результатами шкільних олімпіад. А учень Андрій Гречук став учасником міжнародної олімпіади з математики.

Зрозуміло, що у педагогів області проблем не менш ніж у працівників інших галузей. Але вони

Директор Івано-Франківського центру туризму і краєзнавства Михайло Косило вручає нагороди переможцям обласних змагань з туризму

знайшли правильний шлях руху вперед. Не маючись по змоги вирішувати поточні питання, чітко бачити завтрашній день школи. Адже саме в її стінах сьогодні формуються майбутня еліта, представники якої робити практичні висновки, зробити її справді заможною і могутньою. Тому збережено кадровий склад освітніх закладів.

55 років хіба в Україні, — продовжує свою розповідь Дмитро Давичук, — 11 споруджено на Івано-Франківщині. Якщо раніше ми робили часто косметичний ремонт, то нині — капітальний. 54 котельні переведено з твердого палива на газ. Практично немає плинності кадрів. Та є, шоправда, 1200 вчителів безробітних.

Але хіба не могли б ці педагоги знайти роботу в сільськогосподарських школах? Тим більше, що їхня присутність, зокрема на Донбасі чи півдні України, позитивно вплинула б на духовне життя цих країв.

— Можливо. Але це компетенція центральних органів. Бо пов'язано все із забезпеченням педагогів житлом тощо. Тобто потрібна держава програма таких акцій. Окремі, щодо програм. Вже згадували програму гуцульської школи. Вона тісно пов'язана з «Програмою національного виконання», прийнятою в області. У нас також діє спільна для трьох областей (Львівської, Тернопільської та Івано-Франківської) програма «Основи християнської свідомості». Адже що відбувається нині в багатьох регіонах? До школи прихотять священики й фактично відстоюють інтереси своєї конфесії, замість ознайомлення дітей з християнським мораллю. У нас же роботу ведуть педагоги, які пройшли виповільну підготовку.

Особливістю краю зумовлено те, що на Івано-Франківщині відсутні проблеми, пов'язані з різноманітністю шкіл. В обласному центрі діє єдина російськомовна школа. Навіть у колишніх раянських військових містечках це питання якось саме вирішилось. До речі, випускники івано-франківських шкіл навчаються не лише в Києві чи Львові, а й у російському Новгороді — місті, з яким пов'язані побратимські зв'язки.

І знову постає питання ініціативної ролі держави у процесах, які народжують самі й позитивно впливають на наше життя. Щого літа 30 дітей з Івано-Франківщини відпочиває в Маріуполі. Натомість учні з Донбасу готують у Прикарпатті зимки.

Жодна пропаганда й агітація не досягнуть того, що дають оці контакти між молоддю сходу й заходу України, — каже Дмитро Давичук. — Але знову-таки це потрібно підтримати на рівні офіційного Києва. Ми подали відповідні пропозиції Президенту.

Хочеться ще раз повторити, що педагоги Івано-Франківщини мають багато через з'ясування проблем, особливо, з фінансуванням діяльності освітніх закладів. Така наша теперішня ситуація бідна. Але саме те, що в їхній діяльності на першому місці стоїть загальнодержавний інтерес, дає змогу бачити перспективу. От і цього року в Івано-Франківську управління освіти облдержадміністрації звернуло новий заклад — ліцей-інтернат для обдарованих дітей з сільськогосподарських шкіл. Місцеві вчителі, працівники, економісти, спеціалісти з інформаційних технологій зможуть добре підготуватися до навчання у вищих освітніх закладах. А отже, здійснити свою мрію.

Віталій АБЛЮЦОВ

Спасибі вам, сіячі доброго і вічного!

Фото: Олександр КУЗНЕЦОВ (ДНУМ)

ХХ століття: Українські акценти

1941 —
№1 1950

Для людства — II світова

Історія відкидає емоції,
схиплюється перед фактами

Насамперед дякуємо всім, хто відсується на публікації, хто друкується під рубрикою «ХХ століття». Українські читачі. Навіть якщо «приписка» — це історія, даламося нам, адже, якотр належить повторити, ми не просто привертасмо увагу читачів до відомих сторінок історії, ми разом з вами хочемо побачити справжній (без ідеологічної ретуші) літопис подій, що відбувалися на українській землі.

Саме тому створено «Ініціативу «Враги»», яка намагається не тільки ентузіазмувати, а й стимулювати українську обличчівку, але досі не. Цей сайт цікаво — збереже людину. Такі не

Трагедія і героїка сорококових років

Останні десятиліття першої половини століття вихилилися для України найтрагічнішим. Передусім це пов'язано з початком — 22 червня 1941 року — Великої Вітчизняної війни.

Ця війна є частиною Другої світової. Війна справді охопила майже весь світ. Вона падала на території Європи, Азії, Африки й Океанії, в акваторії Атлантичного, Тихого, Індійського і Північного Льодовитого океанів. В її орбіту було втягнуто понад три чверті населення планети.

Від вторгнення гітлерівських військ до ліквідації останніх вогнищ опору ворога у Закарпатті 28 жовтня 1944 року минуло 1125 днів і ночей. Населення України страждало від воєнних дій під час наступу та відступу збройних сил агресора, пережило всі жахи тривалої окупації. Після очищення території від німецьких, румунських та угорських військ громадяни України й надалі боролися з ворогом у складі Радянської Армії в Європі й в Азії, аж до капітуляції Японії 2 вересня 1945 року.

Тех, хто загинув у Другій світовій війні, називають числом 50 мільйонів чоловіків. Точніше кількість людських життів, які згоріли в її полум'ях, підрахувати неможливо. Перелічити це пов'язано з цифрами втрат в Радянському Союзі, які щораз змінюються.

У березні 1995 року в Москві відбулася міжнародна наукова конференція на тему «Високі втрати у другій світовій війні». Міністерство оборони Російської Федерації вперше оголосило такі дані: до Збройних Сил СРСР за роки війни вилетіло 34,5 мільйона, а з них загинуло 11,9 мільйона осіб. Загальна кількість втрат Радянського Союзу у війні, включаючи смертність населення, спричинену воєнними нестатками, досягла 37,2 мільйона чоловіків. Якщо не враховувати неформально підвищену смертність і обмеження тільки підтверджених випадків загибелі військовослужбовців і цивільних громадян, то цифра втрат знижується до 26,6 мільйона.

Втрачати Україну підраховувати важче, тому що відсутній реєстраційський тріах деяких загальносоюзних даних. «Книга пам'яті» засвідчує, що на фронтах війни загинуло 3 мільйони громадян України. Однак за достовірності цифри, яка встановлюється через багато десятиліть, важко ризикувати. Сучасні втрати військовослужбовців і цивільних громадян України оцінюються в 7 — 8 мільйонів чоловіків. Точнішу цифру назвати, мабуть, уже не вдасться.

Систематично наведені цифри. Втрачати Україну становило тріпоту загальносоюзних, що перевищувало потім вагу республіки в населенні СРСР. Сучасні втрати всіх учасників другої світової війни менші, ніж втрати одного Радянського Союзу. Чому для СРСР війна виявилася настільки тяжкою?

Головна причина полягає у політиці настання щодо населення окупованих земель на Сході. А Гітлер бажав після досягнення світового панування розширити рейх до чорноморського узбережжя. Щоб створити «континентальний (життєвий простір) для моральної

раси, планувалося винищити 30 мільйонів людей. Населення міст підлягало виголодженню, а зменшені сільсько-сільське населення — перетворенню на рабську силу у маєтках майбутніх паців — солдатів вермахту.

Існувала ще одна вагомий причина особливо високих воєнних втрат. Щоб зрозуміти її, слід розібратися а суті радянського ладу. У бою з ворогом біля Радянської Армії не шкодували життя. Проте їх життя не шкодували й прославлені радянські воєначальники, починаючи від Г. Жукова, що зовсім не те саме. До війни була поширена практика введення в дію новобранців до червоних рядів у календарі. Коли армія вивернула до наступальних операцій, почали знімати з календарів червоних діат міста, що призводило до велетенських втрат. У бою широко використовувалися штрафні батальйони і загрозливі заходи автоматично за злочини білях на передовій. Мобілізовану на зайняття території України молодь нерідко кидали в бія, не навчивши володіти зброєю. Безглуздо гинули сотні тисяч мобілізованих. Деякі з них навіть не встигли одягнути форму. У підсумку повною втраті Радянської Армії виявився в п'ять разів більшими, ніж втрати вермахту та союзників Німеччини.

Після нападу Німеччини на СРСР утворилися антигітлерівська коаліція у складі трьох держав, яка поставила своєю метою не тільки цілковитий розгром ворога, а й викоринення людолюбивих нацистської ідеології. До СРСР, США і Англії в ході війни приєдналося 44 країни.

Тризлий час німецько-радянський фронт був єдиним в Європі. Проте навіть після відкриття другого фронту більшість німецьких дивізій воювала на Сході. За роки війни Збройні Сили СРСР розформували і взяли а полон 607 дивізій, а союзники — 176.

Об'єднані Нації внаслідок поставлені цілі. На Нюрнберзькому процесі вчені керівників нацистського рейху були засуджені і покарані. Переможці утворили Організацію Об'єднаних Націй як інструмент розв'язання навішних конфліктів, співробітництва і взаємодопомоги держав-учасниць. Україна і Білорусія теж стали членами-засновниками ООН як союзники республіки, що зробили особливо великий внесок в розгром фашистського блоку держав-агресорів.

Відбудовні роботи в Україні почалися відразу після відступу німецьких військ. Найбільш увагу приділялася заціпленням, вулицям та міста-пургіям підприємствам. До кінця 1945 року було відновлено близько третини довоєнної індустріальної потенціалу республіки. Найявніш єдиного загальносоюзного народногосподарського комплексу — сільське господарство цього феномена. За заявками наркоматів в Україну ввозилося все те, у чому була гостра потреба. Централізований розподіл засобів виробництва в хній натуральній формі допомогло швидко задовольнити потреби місцевості, які постраждали від воєнних дій та окупації.

За першу післявоєнну п'ятирічку промисловість України в цілому вишла на довоєнний рівень виробництва. Однак ізоляційні війни зовнішнього світу давалися внаслідок радянської індустрії делаві більше підставала за технічною оснащеністю від перелових країн Заходу, де розгорнулася і більше не припинялася науково-технічна революція.

До галузей, безпосередньо пов'язаних з воєнно-промисловим комплексом, США ввелиши увагою правлячої партії і уряду. Всі засоби, у тому числі, зусилля кращих розвідників, було застосовано, щоб ліквідувати монополію США на виробництво ядерної зброї. Стані досі цієї мети в максимально короткі строки.

Виваєдком цього «холодна війна», яка розгорнулася з 1946 року між колишніми союзниками, не переросла у значимий війну із застосуванням атомних бомб з боку американців. Слід зазначити, що президент США Г. Трумен застосував атомні бомби проти японських міст, тільки-но дістав їх у своє розпорядження. Залишки шуюми японське беззастерожені капітуляції Японії без пов'язаної з великими втратами висадки військ на острови.

Індустріальне зростання у післявоєнній п'ятирічці забезпечувалося низькою часткою заробітної плати робітників та службовців у національному доході, пільговістю, по суті, працю мільйонів ув'язнених у таборах ГУЛАГу, нееквівалентним обміном між містом та селом. Оплата праці в колгоспах була вкрай низькою, а підсобні господарства колгоспників обдавалися високими податками та обов'язковими натуральними поставками. Незважаючи на тяжку посуху 1946 року у південних областях України, нахвалені державою титри не зменшилися. В результаті в Україні з'явилися третій за радянськи часи голодомор.

У етіці строки, в основному за 1948—1949 рр., в західних областях була проведена суцільна колективізація сільськогосподарства. Методи її були таким само брутально насильницькими, як під час колективізації 1929—1933 рр. у східних областях. Наматюючи протистояття державі, яка відбирала власність і перетворювала селянина-господаря у наймича на державній землі, найрішучіші йшли в лісі, де з часів війни перекопувалися загони Української повстанської армії. Антирадянська активність внаслідок цього не згасла, а навіть поширилася.

Люди старшого покоління пам'ятають піднесення в суспільстві після перемоги над ворогом. Позаду залишилися нестатки воєнної доби. Проте сталінський режим у війні тільки змінився. Коли зникла зовнішня небезпека, терор знову став методом державного управління. Почалися депортації малих народів і деяких національних меншин, було починено з лібералізацією в національній сфері і репрісним життя, ГУЛАГ швидко повновновався новими в'язнями.

Професор
Станіслава Кульчицький

ва, ддя СРСР — Вітизнана

хотілися привернути увагу до листа, а Голова міжнародної громадської організації «Жахна Алімтеатрова» за публікаціями і просить несприятли дія-

року не відомо за чисто евакуацію в Сечено меморіалізацію французьких кавалерів, вивести Кримської війни. 1989 року Кримський рішення про відновлення кавалерів не зроблено.

на так, що піднімає архівні записи теодосійської пам'яті, вистіти — людського і в інших долають державні кордоні і сина-

ють серця. Адже, як то кажуть, війну можна вважати за-вершеною лише тоді, коли похований останній загинувий її учасник.

Усе це правильно, але як зробити так, щоб війни не повторювалися?

Чи с відповіді на це запитання, сказати важко, але що менше пам'яті (а отже, і добре знавля історії) потрібна нам — не безперечно.

Хочеться, щоб саме про те пам'ятали читачі «Голосу України», знайомилися з публікаціями, присвяченими сороковим рокам ХХ століття. Тут і кривава війна, і міжнародний суд у Гаазі, і боротьба над фашизмом, і створення ООН, і відбудова СРСР...

Війно,

як с зв'язки з нами

ро мнявся писати не просто. Тут наче про таке, що досі не дає спати. Е нам — поклялися, які іршували у світ найкращі сорокових і вітніе. І наших ровесників були інші війни, зокрема афганська. Слава Богу — не тисчеська.

Е сплати учасники II світової війни, яка с СРСР справедливо називалася воєнними злочинами. Іа про неї, зазвичай, змолко емо. Тому сподіюся спробую емо розширити інформацією наже навагою коханої ноді, війни, фактів...

війни с орієніх
німській, омериканській,
асловосхідній, польській,
ацій...

свій, українські землі на час II світової війни були в різних краях, як сталося, що і українцям доводилося в різних арміях воювати. І інші тодішні союзники Німеччини? Зокрема Іван Кудря, Раїс Окіпніо...

Під ворожими окупаціями
Ставімо тут міжохню тому, що не лише імії були окупантами в Україні. А румуни, угорці, іспанці, італійці, інші тодішні союзники Німеччини?

Захопили Україну, німці поділили її землі на три частини: літветик Галичини, яку було присладо І Герліні, Рейхскомісаріат Україна та Трансїстрію.

Найбільша частина — Рейхскомісаріат Україна, що складало с себе землі від Волині до Донбасу. В його столиці — Рівному сівів відомий с історії Е. Кох.

Адміністративний поділ нового «жизетного простору» потрібний був німцям для перетворення краю на джерело робочої сили. Цікаво, що зберегли колгоспну систему організації праці на селі. З одної кохори легше витіснити. Будь-які форми організації життя на окупованих територіях були заборонені. Освіта обмежувалася читорікальними школами.

Відповідно вели себе як угорці та румуни.

Піднімецький Київ
Уночі 18 вересня 1941 року радянське керівництво УРСР на чолі с М. Хрушова та К. Ворошилова зашило угоду з німцями українську столицю — спеціально надісланий літак вилетів с Броварського аеродрому. А наступного дня до Києва уїшли німці.

Фашистська військова адміністрація розташовувалася в «Гранд-Готелі» на Хрещатику. Комендантатура зайняла колийний магазин «Новий світ» на Пророні. За наказом німців кияни почали зносити у відведені місця зброю, вибухові матеріали, радіоприймачі, протизни...

У 4 вересня приїхав штаб с комедіатурси злетів в повітря: загинуло багато німців та мирних жителів. У центрі Києва залучали вибухи, спалахнули пожежі. Відступали, радянськ війська замкнували великі споруди Києва. Німці літаками доставили с Німеччини шланги й подавали на Хрещатику воду з Дніпра, щоб загасити пожежі. Мешканців нечлїтальних вулиць були виселені.

«Партизани» проколювали і різали шланги, що лежали на вулицях без охорони. Злолених на місці німці розстрілювали.

5 жовтня в Києві була створена Українська Національна Рада на чолі с професором Миколою Величковським. До міста прибули похідні групи ОУН. У їх складі — поети Олена Теліга, Олег Ольжич, Іван Ірляшчак та інші. Олена Теліга очолювала виниклий Спілку письменників, почала видавати журнал «Літварі», де

друкували й поезії радянських письменників, які були в Україні.

Військова німецька алада, усеїд за наступаючими німецькими військами, перемістилася до Харкова, а цивільні опанували ситуацію наліто повільно. А місту потрібні були продукти, транспорт, робота...

Шойно цивільна німецька алада змінилася, вона відразу змінилася конкурентів — і Українську Національну Раду, й оуїнуші У Вабинного вуду, де було розстріляно понад сто тисяч людей, знаходилися й могла Олена Теліга, і могли радянські підпільники, зокрема Іван Кудря, Раїс Окіпніо...

Багато чо бачива древній Хрещатику. Після звільнення на ньому публічно карали гітлерівців.

Ще раз про порівняння військових сил
У реалізації плану «Барбаросса» брала участь 141 німецька дивізія (загалом на кордоні с СРСР було зосереджено 153 дивізії). Крім того, було ще 29 (за іншими даними — 37) дивізій союзників Гітлера.

Загалом Гітлер на війну с СРСР виставив 3 млн. чоловік. Вони мали на озброєнні 48 тисяч гармат та мінометів, 2800 танків і штурмових гармат, 4950 літаків.

Радянська Армія (за даними Г. Жукова — тодішнього начальника Генерального штабу) в прикордонній околиці мала 170 дивізій і дві стрілецькі бригади. В них налічувалося 2,9 млн. чоловік при озброєнні — 1540 літаків лише нових типів, 34695 гармат і мінометів (без 30-міліметрових), 1800 важких і середніх танків (у тому числі — 1475 нових типів). Не наводимо даних про кількість застарілої техніки та профейної зброї. Значиміо не лише, що на західних кордонах було зосереджено 7 тисяч танків та 7 тисяч літаків застарілих конструкцій.

У перший день війни радянськ війська втратили 1200 літаків, тисячі танків та іншої військової техніки. За короткий строк у полон до ворога потрапило близько 4 млн. червоноармійців.

Наприкінці липня 1942 року радянськ війська залишили останній пункт Ворошиловградської (нині Луганськ) області.

Лише за період з 1943-го по березень 1944 року в Німеччину було виселено: зерна — 9200 тисяч тонн, м'яса та члїсних продуктів — 622 тисячі тонн, масла — 208 тисяч тонн, цукру — 400 тисяч тонн, картоплі — 2300 тисяч тонн.

Народному господарству України за роки окупації нанесено збитків у 285 млрд. крб. На руйні перетворилося 714 міст і селищ, 28 тисяч сіл. Донині залишаються нероз'ясненими питання повернення в Україну культурних цінностей, перемішених під час війни за межі нашої країни.

І останнє. Близько 6,5 млн. українців воювали в Радянськй Армії або в полках і дивізіях народного ополчення. Серед радянськх генералів у роки війни налічувалося близько 300 українців.

Хроніка

✓ 1941

22 червня. Німеччина напала на Радянськй Союз. Завла У. Черчіллі про підтримку Великому Британії СРСР.

30 червня. Москва. Створено Державний Комітет Оборони СРСР.

Львів. Проголошено Українську державу.

5 жовтня. Київ. Створено Українську Національну Раду — уряд окупованої України.

Грудень. Німецьк війська СРСР та Великої Британії на території Ірану.

✓ 1942

Липень—серпень. Німецьк війська повністю окупували Україну.

Вересень—жовтень. Сформовано Українську Повстанську Армію.

Грудень. Е. Берні здійснює аерерну реакцію (Низькошкільний університет, США).

18 грудня. Початок звільнення України від німців.

✓ 1943

Серпень—грудень. Битва за Дніпро. 6 листопада. Визволено Київ.

✓ 1944

1 лютого. Верховна Рада СРСР ухвалила закон, який було «інало проваж кохній союзній республіці мати свої республіканськ військові формування».

Травень. Деторровано кримськх татар, чеченців, інгушів, представників інших народів із Криму та Кавказу.

6 червня. Відкрито другий фронт.

Жовтень. Україну очолює на німецьких військ.

✓ 1945

4—11 лютого. Відбулася Кримська (Ялтинськ) конференція глав урядів СРСР, США та Великої Британії.

25 квітня. Конференція Об'єднаних Націй у Сант-Франциско.

2 травня. Влізть Берлін.

24 червня. Падіння Перемоги у Москві.

Серпень. Американські скіндулі аерер бомби на Хіросіму та Нагазасі.

24 жовтня. Набран чинності Статут ООН. Цей день щорічно відзначається як День ООН.

✓ 1946

Липень—березень. Промови І. Сталіна на передбачених зборах та У. Черчіллі у Фултоні (США). Початок «холодної війни».

Вересень. Львів. Собор греко-католицької церкви скликав унію с Римом.

25 грудня. Пушено атомний реактор у СРСР.

✓ 1947

12 березня. Президенти США Гаррі Трумен виступили у Конгресі з промовою стурмування комунізму.

Квітень—травень. Операція «Вісла» — виселення польськх українців на західні землі Польщі.

Частини УПА пробігли до Німеччини та Австрії червоні радянськ та союдно-американськх кордонів.

5 червня. Держсекретар США Дж. Маршалл виклав план економічної допомоги для відбудови Європи.

✓ 1948

10 грудня. Генеральна Асамблея ООН схвалила Декларацію прав людини.

✓ 1949

5—8 січня. Створено Раду Економічної Взаємодопомоги (РЄВ).

Квітень. Наукове товариство імені Шевченка почало видавати «Вісник наукової укроянства».

4 квітня. Створено НАТО.

25 вересня. В СРСР вперше випробувано атомну бомбу.

24 жовтня. Львів. Вбиті Я. Галана. Створено Раду Європи.

✓ 1950

5 березня. Загін МВС на чолі с П. Судоплятовим знісх кохманду УПА Р. Шухевича.

27 червня. Почалася війна в Кореї.

Дмитро Мануїльський від імені Української РСР підписує Статут ООН.

Ведучі рубрики: Віталій АБІЦОВ, Віталій ЖЕЖЕРА, Володимир КРАСНОДЕМСКИЙ.

через вдячну пам'ять покоління

«А без Полтави — я жити не можу...»

Усе це Полтава — напрочуд прекрасна у 1100-літньому ювілейному збранні. Видизана до блиску, як і ведється в добрих господарів у переддень свят в очікуванні гостей. Проте це далеко не вся Полтава, бо є в ній красавиці набагато бідніші, хоча чепури вони і в булєні, і на околицях. Тут є постійно тепло, газ, вода, електроенергія. Та й місто потроху розбудовується: такі бізнес-центри європейського стандарту нині споруджують не всюди, а галереї сучасного мистецтва — й потопля! У Полтаві завжди панував дух золчих — не руйнівників, хоча місто ніколи не було «ручним», бо стояло на порубіжжі стодії і культур, ідей і народів й першим приймало на себе удари ворогів. Тут за віки зламано багато списів і голів покладено не мейше.

Пролетили роки, змінилися суспільні укладі, і чи не вперше за багатовікову історію Полтава має можливість дихнути вільно, на повні груди. І хочеться вірити, що ювілейне «прогінання» місцевої влади перед столицією — явище тимчасове, кон'юктурне. Ніщо інше, як одвічна провінційна хитрість, аби повернути бодай частку того, що споконвіку по валахній вертикалі сильний забирає у слабшого. Повернути, щоб і далі розбудовувати своє рідне місто.

Григорій ГРИНЬ.

Фото Олександра КЛИМЕНКА.
Полтавська область.

Подумаєш, ребро зламали! А могли й у клітку посадити...

Після падіння Берлінської стіни становище жінок в Східній Європі змінилося з пологого на гірше. Такий висновок можна зробити з доповіді Дослідницького центру «Піпеченті» (HONICER) «Жінки в перехідний період».

Фахівці проаналізували можливість для розвитку слабкої половини в 27 країнах Центральної та Східної Європи, СНД і Балтії — там проживає понад 200 мільйонів прекрасних дам.

За соціалістичних часів ці дами вважалися не іншими, як соратницями чоловіків, комуністи відстоювали рівність статей. Жінки одержували освіту і могли працювати, одночасно виконуючи діти. Була розвинена мережа дитячих садків, виплачувалася несиловична допомога. В Білорусі, Молдові, Росії та Україні працюючих жінок було лише на 2% менше, ніж зайнятих на виробництві чоловіків — майже як в фемінізованій Швеції.

У СРСР навіть існували квоти для жінок, які обиралися в парламент — близько третини місць. Зрозуміло, вони все одно не мали реальної влади, але... На виборах 1989 року квоти зникли, і кількість жінок-депутатів зменшилася до 16%.

Нині в країнах Балтії та СНД ліди займають менше 10% місць в парламентах, і цей показник варіюється від 1% в Киргизії до 18% в однопартійному Туркменістані.

Слід зазначити, що рідняцькі гасла про рівність статей не знаходили відгуку в народі. Рівність на виробництві ніколи не супроводжувалася рівним розподілом сімейних обов'язків. Жінки в Центральній і Східній Європі працювали (у тому числі по господарству) майже 70 годин на тиждень, що на 15 годин більше, ніж жінки Західної Європи. Ця тенденція зберігається і зараз.

Правда, зростає безробіття поступово «розвантажуючи» дружин і матерів, звільняючи їх від необхідності ходити на свої підприємства. В Україні близько одного мільйона жінок немають роботи. А якщо і зайняті на виробництві, то

одержують меншу зарплату. В Росії, наприклад, заробітки прекрасної половини на 24% нижчі, ніж у чоловіків тієї самої країни і лосіїв роботи. В Казахстані цей розрив — 29%, у Польщі — 16% і в Угорщині — 15%.

Фахівці також попереджають про зростання «фемінізацію зубожіння». Якщо виходити з міжнародного рівня бідності (4 долари щодня), то зубожіє 40% населення Болгарії, Росії, Узбекистану, України і Естонії, 50% населення Казахстану та Узбекистану і майже 75% — в Киргизії. Більшість тих, хто опинився за бортом, — жінки.

Не дивно, що доведених до відчаю, вони погоджуються навіть на сумнівну роботу. Їхню лояльність часто користуються торговці — нині майже 400 тисяч молдовців здорових українців фактично продані в закордонні притони. Примушуючи до проституції, наших робітників тримають у льохах у Туреччині або в bambухованих клітках в Індії.

Порівняно з тими умовами, насильство на батьківщині вже не здається нашим жінкам таким жахливим. Хоч, попереджає ЮНІСЕФ, інколи в країнах Східної Європи з малозрозумілих районів Азії. Наприклад, 26% трудящих в Азербайджані страждають від насильства з боку чоловіка. У Вірменії, Болгарії і Грузії насильство в сім'ї не заборонено законом. Згвалтування, вчинене чоловіком, не вважається злочином в Албанії, Югославії, Мексиконі, Румунії, Таджикистані, Україні, Хорватії. В Словенії не є кримінальним злочином нанесення своїй половині «легких» тілесних пошкоджень, що може означати «перетинки ніс, зламане ребро, легкі струс мозку і вибиті зуби».

Надія БЕРДНУХ.

Не легали стали жертвою урбанізації

Немає нічого поганого в тому, що ліванська влада в південному портовому місті Сідон вирішила бунувати на місці бідних халупок висотні будівлі. Перш ніж зрівняти помешкання району з землею, влада захотіла попередити його мешканців.

Проте в залишених ліванцями будинках знайшли притулок нелегальні мігранти — бжежні з Палестини. І тепер вони оплачують зруйновані стіни, які коштує зрівняти з землею. Урбанізація ліванського порту залишила без діла над головою 20 сімей.

Фото АП.

Для коханої — орхідеї з Молдови

Нарікання на важке життя створюють певне психологічне тло, в якому ми обертаємося і котрі нас надійно прикріплює. І в цьому світі майже несподіваними здаються історії, де головний позитивний герой — просто посмішка чи помах аї коханої. Часу Шекспіра ми не маємо, скажете ви. А ось і ні!

Молодованин Костянтин Гилка — юрст, який обіймає серйозну державну посаду. Специфіка роботи, звичайно, вимагає характеру суворого, стриманого, не надто довірливого. І спосіб життя відповідний. Як то кажуть, без сентиментів. І раптом — зустріч, що перевернула спокійний і налагоджений перебіг життя цієї людини. Виявилось, що примаценою юності бажання перевернути все шкереберть, дивувати, радувати й радуватися самому владісте й людині в зрілому віці.

Скептики могли б назвати це короткотривалим романом. А Костянтин вважає що зустріч подарунком діла. «Розумієш, — каже він мені, — як побачив відразу зрозумів: єдина». Два роки минуло відтоді, та блакитні очі української дівчини Натали не лише сяють йому щодня, а й... увійшли до книжки, що її вчора ж корист-романтик відступку на мимолітний розділ за розділом. Сентиментальний роман для коханої. Просто так.

Предмет обожнення державного мужа з Кишинєва мешкає в селішній Заріччє Рівненської області. З батьками

...маленьким сином, який має матусині очі. Для Костянтина малюк теж частина образу єдиної і неповторної. Скільки кілометрів «намотав» через кордон зачарований неспівомовою Роксоланою молдовський підданний? Вимку та вілтку, часту-госту на перекладах (щоб заощадити час) із Молдови до України й назад, щоб тішки подивитися на неї...

Коли у затинний український буяничок приносять розкішні орхідеї, у сім'ї знають це від Кості. А одного разу було ціле море квітів. Уявлять маленьку кімнату, буквально завалену трояндами, герберами, ромашками, і в ній тоненьку дівчину, яка потонула в екзотичних квітах. Іншого разу — шампанське за портретом коханої і величезний торт зі свічками, що подала до дня народження тисячу кілометрів. Був і панотець за століш — благословляти іменнишину та освітяти дім. А ще...

«Ловлю себе на тому, — розповідає Костянтин, — що мені постійно хочеться чимось її здивувати й побачити, як вона посміхнеться. Я зус-

трів таку, що гори готовий звернути. Чи те мені просто пощастило, чи не поларнуло зорі? — не знаю, але долі залучую».

Не даремно кажуть: кохання — каталізатор наших найкращих здібностей та активності. Завантаженість на службі коханої, та Костянтин вступив не й до академії, склав іспити екстерном. Якось на екзамен привіз із собою «фото-талісман» «поба-чати» Наташку, як татую білету, і «чирдипно» забезпечено.

А що Наташка? «Слухай-но», — запитує за Костю, — а раптом, поки ти вигадуєш чертову романтичну неспівомову, вона встане та й саркається з іншим?» Його відповіль убила наповал: «Не виключаю. Але в моїх стосунках і намірах нічого не змінилося, бо мене пнається в порівнянні. Я заважаю, бо являючись, що вона виявиться на мою користь. А орхідеї і в цьому разі насиділи-моу через прикордонні митні пункти».

Знаєте, розповідає історію цих двох людей мені було приємно, бо стомілось від політики, економіки й суму в очах людей. Була це одна причина. Сурто жінка: мені ніколи не дурнали припорошених смішок орхідеї...

Світлана ГАМОВА.

Кишинів.

Найвіні племці

Найвіністю вражають протест афганського руху «Талібан» проти невідання ООН його правління та окупіїв Афганістану. Об'єднані Нації, моваля, визнають президента Раббана, який «контролює нім хіба що себе самого». Чи ж це аргумент? От, наприклад, в одній із країн — члені ООН президент не контролює не лише те, що відбувається в державі, а й, кажуть, самого себе (це робить його сумнівною оточення). То що ж, нас тепер з ООН виключать?

Нова форма

НАТО не буде світовим жандармом, заявив новий генеральний секретар альянсу Джордж Робертсон в інтерв'ю італійській газеті «Републіка». І справді, досить вже преси ображати альянс прізвиськом «світовий жандарм» чи «світовий поліцейський». З приходом британця Робертсона НАТО цілком змінило форму. Тепер вона «світовий боббі» — лондонський полісмен.

За допомогою — шикуєсь!

Президент Венесуели Уго Чавес почав активно признавати військових на важливих державних посадах і масово залучає армію у процес «поліпшення життя людей». Майже 100 тисяч військовиків залишилися вільними, коли заступили у населення сільськогосподарську продукцію, аби потім продавати її на базарах. Ток у венесуельських на важливих державних посадах поблизало часу для роботи в полі, але поменшало грошей. Бо треба платити податки на утримання величезної армії «вечерні» вояки, селяни (які й так на боках) доводиться звертатися до солдатов по нову допомогу: щоб ті навчили варити кашу із соєрки.

Шкода бідних

Міністр закордонних справ України Борис Тарасюк, виступаючи на сесії Генеральної Асамблеї ООН, висловив серйозне занепокоєння, що деякі народонаселення через бідність, недовідання, відсутність медичної допомоги. І економіку зруйновано, нема грошей будувати дороги й залізничні, приписують їм примістився неспадкові, освіта слабка, студенти їдуть навчатися за кордон. І всім це байдуже, окрім самої України. І коли вже Об'єднані Нації звернуть увагу на цей нещасний народ, справедливо обурюється міністр. Одне слово, ООН, допоможіть... Африці!

Демократія в дії

Мухаммед Хосні Мубарак, вкотре переобраний президентом Єгипту, висловився за розквіти зміцнення демократії в країні. За вісімнадцять років безроздільного правління країною Мубарак справді досягнув чималих висот на ниві демократизації. Шість років тому він мав майже «обречнісі» результати за результатами виборів до 95 відсотків афінсува, а нині, в умовах активної діяльності опозиції, лише 93,79 відсотка. Якщо так демократія не дурнула припорошених смішок орхідеї, й надалі, то про цілковиту перемогу в 100 відсотків після 24 років правління годі й мріяти.

Спорт

✓ Кіші

Лідери розійшлися з миром

Першість України. Перша ліга. 12-го тур: «Торпедо» — «Шахтар-2» — 0:2. 1500. Ахміт, 46. Леонів, 56. ФК «Вінниця» — ФК «Львів» — 2:2. 3500. Бессараб, 30. Васильев, 90 — А. Мазур, 40 і 72. На 16-й хв. Б. Мазур («Львів») не реалізував пенальті, в Контрактна («В») вилучено з поля. «Оболонь-ППО» — «Металург» — 0:0. 1500. «Закарпаття» — «Волинь» — 2:1. 1200. Бунікін, 21, з пенальті, 68 — Федченко, 47. На 79-й хв. вилучено з поля Барановського («В»). «Чорноморець» — «Явір-Суми» — 2:0. 500. Гапон, 12 і 70. СК «Миколаїв» — «Полісся» — 2:0. 2500. Павлоченко, 18, з пенальті, Скрипка, 87. ФК «Черкаси» — «Сталь» — 0:0. 8000. «Поліграфтехніка» — «Нафтовик» — 3:2. 1000. Чернішкін, 37, Громов, 21, Поталов, 65 — Жабнішкін, 32, Корощенко, 69. Матч «Динамо-2» — ЦСКА-2 перенесено.

Няв'ї фазі зі сталем не пригнутають, коли не стають у Черкасах збірках таку аудиторію. Всі, звичайно, сподівалися стати очividками перемоги своїх улюблених над «Сталлю», але її оборона виявилася не в зубях гріям форвардам черкашан. Захисники гості грамотно і без грубої, Азенич поїхали з Черкаси не тільки з омраченим оком, а й зі сподіваннями завершити перше коло лігери. Таких напружених матчів у «Сталі» цього року вже не перебачається.

А ось «Волинь» у гостях не витримала, залиши «Закарпаття». На 21-й хвилині волиняни «заробили» пенальті у свої ворота, а за олівальєв хвилю до фінального свистка залишилися на полі в меншості. За півгоду в сім суді Дієро з поля вилучити було вилучено Барановського. Знову намітився спад у грі загорялого «Торпедо», яке поступилося владі лідерів команди дольського «Шахтаря». Про не можна лише пошкодувати, адже зустріч було 5-6 клубів наості гостроті турніру. А в першій лізі поки що лише два клуби заявили свої претензії на здивну півтитулу до вищої ліги. Мало.

Дуже мало...

Ось ставивши команду після 12-го туру: «Сталь» — 28 очок, «ФК «Черкаси» — 25, «Закарпаття» — 20, «Шахтар-2» — 19, СК «Миколаїв» — ФК «Львів» — по 17, «Торпедо», «Волинь», ФК «Вінниця» — по 16, «Металург» — «Динамо-2» і «Полісся» — по 14, «Поліграфтехніка» — 13, ЦСКА-2 — 12, «Нафтовик» і «Оболонь-ППО» — по 10, «Явір-Суми» — 9, «Чорноморець-2» — 8.

Матчі 13-го туру відбудуться 6 жовтня.

ТАЙФУН НА ТАТАМІ

Піа татом назвою чотирь в Київському палаці спорту відбувся зустріч міжнародний молодіжний турнір із дзюдо. На татами виходили представники Росії, Німеччини, Угорщини, Румунії, Білорусі, Молдови, Латвії, Словенії, Азербайджану та України. Велику допомогу в організації та проведенні цих змагань надідав Київська міська держадміністрація, колектив Паладу спорту (директор Віктор Іванченко), благодійний фонд розвитку спорту «Поклоїння», який очолює олімпійський чемпіон з греко-римської боротьби В'ячеслав Олійник. Багато сил і енергії віддав цим змаганням голова їх оргкомітету, майстер спорту, заслужений тренер України, володар п'ятого дану з дзюдо Олександр Натібі.

Про перемоги і призерів турніру повідомимо пізніше.

✓ Фотофакт

І в нещодавньому переможному матчі Кубка Девіса проти команди Ізраїлю у складі тенісної збірної України першою «скрипкою» був Андрій Медведєв.

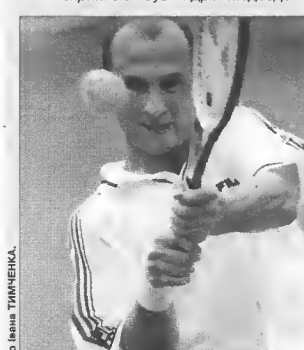

ФОТО ІВАНА ТИМЧЕНКА

ДЮНБАС — БАТЬКІВЩИНА ПАЛЬМИ. МЕРЦАЛОВА

Юзєвієвський коваль Олексій Мерцалов, родом з козаків села Куразітка, прокинувся значимим, коли акуянува його руками з сунішого шматка рейки пальма здобула найвищу відзнаку на Всеросійському ярмарку в Нижньому Новгороді. Шов 1896-й рік. А рейку через чотири роки на Всесвітній виставці в Парижі мерцаловський витвір був до устоювання зран-прі. І ось через сто років благодійний фонд сприяння розвитку і популяризації Донбасу «Закошніх шкіл» загорів ідею відновити історичну пам'ятку.

Точну копію пальми виготовив Сергій Каспрік, директор ТОВ «Проліскок». «Я директор, але молота з рук не винусю», — сказав пожежару майстер. Виконати завдання виявилось не так просто. Спочатку треба було на власні очі побачити оригінал. У Гриничому Інституті в Санкт-Петербурзі, де зберігається пальма Мерцалова, до прохання дольського коваля поставилися насторожено. Фотографувати експонат заборонили категорично. Еди-не, що вдалося, — добре розглянути і обмашати. А ось рейка тих, юзєвієвських, часів знайшлася на дольській шахті «Лідишка» у старій виробці. Три місяці тривала робота. Часу наги на розжарених металом Сергієві допомагали сині і сіні лавос робітників.

«Був момент, коли здавалося, ні, не зможу. Ажже секретні свої Олексій Мерцалов так і не видав», — знається згодом Сергієв. Проте у визначений термін пальма Мерцалова понад 4 метри і вагою 352 кілограм була готова і

Шоправда, виникла інша проблема: як уберегти скло від рук випадкового хуліганів? У фонд «Золотіх шкіл» побились знайти рішення. Цікаво, що в одній з охоронних фірм, куди представники фонду

звернулися по консультації, порекомендували понести пальму високою сіткою і колочним дотром... Урочисте відкриття пальми Мерцалова відбулося за участю Прем'єр-міністра України Валерія Пустойтенка. Для зруч-

ності високого гостя перемогли провели на підлозі раніше запалюваного часу, і той, прийшов на відкриття, з подолком знявся, по спінізався. Голова уряду запевнив, що повернення оригіналу пальми на

Незвичайна річ з'явилася в Донецьку: перед входом до виставкового центру «Експо-Донбас» встановлено так звану пальму Мерцалова

батьківщини — питання, яке можна вирішити. Пожнемо — побачимо. Лина КУЩ. На знімку: коваль Сергій Каспрік (ліворуч); пальма Мерцалова. ФОТО ОЛЕКСІЯ БУДЬКА.

Археологія

Півострів скарбів взяли на бордаж морильні пірати

Крим, який називають музеєм під відкритим небом, дедалі більше грабують. Під час нинішнього сезону учасниками археологічних експедицій доводиться займатися не стільки науковими пошуками, скільки охороною історичних пам'яток від розкрадання і вандалізму.

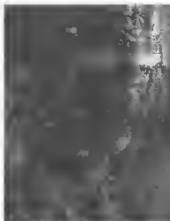
Хоча кримським спеціалістам ще не заплачено за муніципальні роботи, вони добровільно з'їзди на себе обов'язки армії своїх нічних об'єктів. Проводять дослідження 17-го Херсонського (спільно зі студентами Варшавського університету), Керченського і Бахчисарайського історико-культурних заповідників, місцевих філій Інституту археології та Інституту етнографії НАН України. Ще на півострові працює 16 російських державних експедицій і лише 4 українські: три київські і одна донецька.

Скільки ж «триває» шукачки скарбів — експірацій за найвищим класом і нерідко — безобразям, — це знають не керівники райдержадміністрацій, ні уряд, ні правохоронні органи Криму. Тим часом, за підрахунок фактич-ного, шарку за шарком, здебільшого транзитом через Росію, з напівного археологічного Клондайку зловмисникам удається вивести цимбалізм — на чималі доходи безшліхтні історичні скарби.

Частка викраденого постійно з'являється навіть на найпротіжніших світових аукціонах. А основний масив предметів осідає в безліччях приватних колекцій на вітку нумізматів. Розростання масштабів цього потворного бізнесу непокоїть дедалі більше. Втім, єдине, що зараз у змозі хоч який зарплатити ситуації — це традиційні Служби безпеки України.

Тим часом ліній в останній акції ідеться про пограбований мармуровані понад 30 докошів-часів грекошого періоду. Пробокосам дістаються казкові скарби — монети, предмети озброєння, червонокопальні тарелі, глечі, прикраси, сакральні-ка, статуї...

Найприкріше те, розповідає начальник інспекції кримського рескомісторії і використання пам'яток торі та культурі В'ячеслав Зарубін, що місцеві жителі допомагають грабникам. Лише зараз очисити вимазані розвалини, як узагальму пробокосі на допомогому бурі знаходили могили, як копали шурф, як через лави витягали знайдені, як просували через сітот турні, як за-сигнали місця грабунку, щоб уникнути оцінку матеріальних злукіт, записаних пам'яті, на випадок, якщо їх споті-ля на гарезому.

Та, на жаль, хатапи нікому. Тому дренія і зламівана в усі часи професія морильних мармурів у Криму нині промітає.

Зараз — пік сезону в археології. Дозвіл на проведення розкопок видають 4 експедиції. Знайдіть, які пошастить зброї, будуть

передати у фонд музеїв і заповідників автономії. Пік сезону грабників почався з першими обліжними дощами і триватиме до пізньої весни.

Віктор ХОМЕНКО. Сімферополь. ФОТО ІГОРА ДЕМЧУКА (ДІНАУ).

Пам'ять

Тут обірвалося життя Назелі

Пам'ятний знак гетьману України Івану Назелі відкрито за межами нашої держави — у селі Вариня неподалік міста Бендер в німнітні сипки українського товариства «Чорна каліна». Напис на гранітній плиті говорить сам за себе: «На цьому місці 22 вересня 1709 року помер гетьман України Іван Степанович Назелі».

Відновлення пам'яті борця за незалежність України приїхав до Києва делегація, у складі якої були Іван Дроз, Павло Митчак, Дмитро Гнатюк. Гості також робували у Промісурському університеті імені Шевченка у Тирасполі, де уже п'ять років існує кафедра української мови, відділи історії у Бендері, де служив у Подільському полку вояки Іван Котляревський.

Вінницька область.

Віктор СКРИПНИК.

Коли розкривають історію — це страшно

Астрологічний прогноз на 4 - 10 жовтня

ОВЕН. Варто навести порядок у справах і давньому організм, оскільки скрізь спостерігається осеріє — припичіє почуття, думки і зайві речі. Не хутя словами і вважливими діями, що стосуються побуту, харчування і способу життя, особливо в першій половині тижня.

ТЕЛЕЦЬ. У своїх прагненнях почнете кидатися з однієї крайності в іншу, а в особистих стосунках — від захоплення до зневаги, оскільки нині не відчуте повного задоволення. Не поведіться зухвало — можете постраждати від задріпоти, не говоріть зайвого, оскільки нависає небезпека собі ворогів.

БЛИЗНЯТА. Велика радість і двоєста ситуація якоюсь мірою зробить вас некомпетентним і навіть поставлять у припичіє становище. Така ситуація може склестися на роботі або у зв'язку з роботою, що виконується за сумісництвом, без офіційного контракту або за усним договором.

РАК. У першій половині тижня небезпечно ризикує — хочеться все поставити на карту. Однак виправді відстанеться не вам, а родичам або посередникам. Справу, розпочаті в середу і п'ятницю, вдало закінчить незавершеними.

ЛЕВ. Сьогодні через домашні негаразди перескочите з усієї. Не робіть дорогих оцінок — ваш вибір буде невіддільний і дуже невдоволення невдоволення. Не починайте ремонт у квартирі — затікнете паливо.

ДІВА. Вам погостить — знайте досвідченішого юриста, адвоката, керівника. У справах і розмовах оцініть хитрає за версией і закривати очі на те, що на сьогодні важливіше.

ТЕРЕЗИ. Беріться за нездійсненні справи, бо переохолоділи свої сили і волю. Можете оминатися без грошей, оскільки будете викладатися при впадок або вигаді.

СКОРПІОН. Не доірайте близьким людям. Завжди невідомо і багато чого невідомо, тому й розчаровані. Не відраджуєтесь від правди, якщо хочете зберегти стосунки.

СТРІЛЕЦЬ. Через власні помилки ризикує побутує хороших умов на роботі, вигідної пропозиції та довіри в потрібних людей.

Будьте конкретні і послідовні, оскільки можете ускладнити собі життя тим, що відстане не за свою роботу.

КОЗІРІЙ. Розчаруєтесь в нових друзях і отримайте результати — чекали на одне, отримайте інше. Можливо, зникнете з об'єктом. Помістите зі службового кабінету — менше витратите грошей. Зустріч з потрібною людиною знайде корисною тільки у вівторок і суботу.

ВОДОЛІЙ. Важкий тиждень для глав сімей і керівників колективів — розпочніть і близьких, і підлеглих. У справах помилуєтесь у виборі стратегії. Станьте дуже прагматичні і позитивні за настроєм. Люди можуть засумніватися у вашій чесності і компетентності як керівника.

РИБИ. Ризикує втратити себе в задушливій історії і протрапити суцільну справу. Як можна уникнути, якщо піти на переговори у вівторок. У подальшому спілкуванні виникнуть проблеми через непорозуміння, неточну рекламу та інформацію.

Мал. Віктора ПОЛОВА.

Редактор номера **Анатолій СОЛОНСЬКИЙ**.
Перший заступник головного редактора **Анатолій ГОРЛОВ**.
Редактори: **Олександр БІЛИК, Леонід БРОВЧЕНКО, Віталій ЖЕЖЕРА, Володимир КРАСНОДЮБСЬКИЙ, Станіслав ТИСАРЕНКО, Анатолій СОЛОНСЬКИЙ, Віталій СУДДА.**
Головний редактор **Сергій ПРАВДЕНКО**.

- За зміст та достовірність інформації у рекламних публікаціях відповідає лише рекламодателю.
- Редіція не завжди поділяє позицію авторів публікацій.
- За точність викладення фактів відповідальність несе автор.
- Руміоні не повертаємо.
- Ілюстрації з читачами — тільки на сторінках газети.

Фото з конверта

Повість віремених літ — від минувшини до сьогоднішнього.
Фото Павла ВЕРЕСА.

Ще цікаво Що може розумна дружина

Щикаво, що в молодих чоловіків 20—30 років мозок зазвичай на 10—15 % більший, ніж у жінок. Та вже по досягненні 45 років чоловічий мозок безпородно втрачає спільні мозковий клітин (нейрони), що за вагою часто-густо наближається до жіночого.

У 50 років індекс інтелекту чоловіків зменшується в середньому вже на достатньо відсотків. По досягненні повсякденного віку придатності до використання захищаються лише декілька чоловічих нейронів.

Що може зробити чоловік, щоб запобігти чи хоча б уповільнити прогресуюче з віком отупіння? Відкашляється, паніає — в регулярному «відточуванні» мозку.

Німечкські вчені недавно з подивом помітили, що повільніше за все розумові здібності зникають з віком у чоловіків, котрі одружені з розумними жінками. З'ясувалося, що розумна дружина є своєрідним стимулятором, який сприяє ліпшому кровозабезпеченню чоловічого мозку і постачанню його киснем.

А що робити чоловікам, у яких жінки не дуже розумні чи їх взагалі немає? І для таких білохвіст з погляду сучасної науки не все ще втрачено. Нейрофізіологи радять їм після 40-річного життя вводити в свій раціон спеціальні добавки, що стимулюють мозок.

Щі заправ не гуртує за розумний жіночку можуть підтримати мозковий тонус чоловіка у більш чим менш пристойному стані.

Юрій СКОРОХОД.

Народний календар

Жовтень ходить по краю ТА ВИГАНЬЄ ПТАХІВ ІЗ РАЮ

2 жовтня — Трійчина. На Трійчину не впрохотити щастя мимом — куди Трійчину, то й воно за ним. У цей день хлопці й дівчата обирали одне одного.

4 жовтня — Кіндрата. Починали готуватися до зимы. Про тих, хто легковажно, казали: «Пустий господар по Кіндраті, що не має ні кокуха в хаті».

5 жовтня — Фотія. Якщо листя з берези ще не опало, то свіг ляже пізно.

8 жовтня — Єфросині. Поштовхання цього листу капусти мають добре зберігатися, тож і називали його капустинком.

Прикмети жовтня

Дикі гуси на відліготі — кінець бабінюного літ. З 2 по 10 жовтня пасічники перенесли в османки (погребі) вуликів. При цьому спостерігали: якщо бджоли старанно пошмивали вічка висконч чирвоноспілою — зима буде сувора, а коли злетіла, то тепла. Трим у жовтні — на малосніжну, м'яку й коротку зиму. Якщо молодик припаде на дощовий день, то весь наступний місяць буде дощовий.

А Юрій Григорович — знову голою журі

Міжнародний конкурс балету імені Сергія Ляфара відбудеться у столиці з 10 по 17 жовтня по двох номінаціях: артисти балету (солісти та дуети) і хореографи. У хореографічному мистецтві немає аналогів цьому творчому змаганню. Вперше у світовій практиці поруч змагаються молоді артисти та балетмейстери, що відзначає каліє всім своїм особистості Сергія Ляфара: блискучого танцівника та вольночасного постановника і педагога.

Засновники та організатори конкурсу — Міністерство культури і мистецтва України, головне управління культури столичної міськдержадміністрації, Асоціація діячів хореографічного мистецтва, Національна музична спілка, Національна опера України імені Т. Шевченка, Українська держава академія танцю, Український державний центр культурних ініціатив.

Як і на двох попередніх конкурсах, головою журі — президент Міжнародної спілки діячів хореографії та Комітету танцю інтернаціонального інституту театру ЮНЕСКО Юрій Григорович. Він був другом Сергія Ляфара та понад 30

років очолював балет московського Великого театру.

Генеральні спонсори конкурсу — виробничо-комерційне об'єднання «СЛУ», Міжнародні авіалінії України. Генеральні інформаційні спонсори — ТРК «Золоті ворота», радіо «Люкс».

Спонсор — фірма «Фалбі». Інформаційні спонсори — газети «Голос України», «Київський голос України», Національний єврейський радіо, телеканал «ТЕТ», Перший Національний канал, журнали «Музика», «Мир некусту».

Ольга КЛЕМЕНОВА.

Кросворд

По горизонталі: 5. Набійний кол до Божого престолу ангел. 7. Споруда, висічена з суцільного каменю. 9. Острія — колісна єгипетської культури. 10. Колішній командуючий Київським князівським округом. 11. У невідомому минулому замисник київського «Дніска». 12. Зернова культура. 14. Мохос колесо. 16. Хрещення, по відношенню до біблій хрещення. 17. Автор роману «І буть зош». 18. Протоісторичний жанр. 19. Український композитор. 21. Нікуляний жанр. 23. Морська тварина, родин дельфінових риб. 24. Місце поселення людей кам'яного віку. 25. Бочина перемоги. 26. Ціуринник, підступна людина. 28. Озна з форми кавання матері. 30. Жанр української народної пісні. 31. Персонаж оповісного роману В. Скотта. 32. Один з основоположників сучасної іспанської композиторської школи.

По вертикалі: 1. Персонаж гоголівського «Вия». 2. Біблійний полорокний, убивця якого викрили журавлі. 3. Притяго Десни. 4. Святій, учасник чвар між князів Київської Русі. 5. Старовинний слов'янський народний танець. 6. Господар будинку, чийм іменем названо віллий у Києві хуртин. 7. Гора у Вісхоньї Боснії. 8. Січові стрільці задовільні поразки переслідувачам російським військам. 8. Син Овідія. 13. Поповина назального рог у вузлі. 14. Вийш з тонкою білою воною. 15. Україна невелика колонія без зрубу. 16. Транспортні судна, що рухаються одне за одним. 19. Колішник, авторське горілице. 20. Син і проложуєць справи віомо-маєстра скрипок Стрліларів. 21. Місто, біля якого гетьман Вигонський зазнав поразку царсько-му війську. 22. Княже місто на Сулі. 27. Нічний птах. 28. Автор роману «На калішній мості». 29. Преска порода із вмістом металу 30. Продукт із яля.

Відповіді до кросворда, надрукованого 25 вересня

По горизонталі: 1. Зело. 2. Корт. 3. Іаол. 7. Полорокний. 9. Онез. 10. Сабо. 11. Схура. 13. Окп. 14. Суріє. 15. Схфіл. 16. Кіот. 17. Шпітан. 20. Чека. 22. Емма. 23. Аптархата. 24. Куре. 25. Нис. 26. Майя.

По вертикалі: 1. Золотийсичник. 2. Орес. 3. Крона. 4. Іакур. 5. Ріє. 6. Ліомеорія. 7. Петринська. 8. Камфорісний. 11. Спорін. 12. Аспех. 18. Плуан. 19. Артис. 21. Аніс. 22. Елем.

Голос України

Газета виходить з 1 січня 1991 року.
Адреса ВР України: 252019, м. Київ-19, вул. М. Грушевського, 5.
Адреса редакції: 03047, Київ-47, вул. Нестерова, 4.
ТЕЛЕФОНИ: для довідок — 441-88-23; телефакс — 224-72-54; відділ реклами — 441-86-00, 441-89-34, 441-89-44; телефакс — 449-85-62.
E-mail: sekret@golos.relo.com